

Vedlejší věty časové (Temporalsätze)

- Vedlejší věty časové vyjadřují, **kdy** se odehrává děj věty řídicí. Ptáme se na ně otázkou KDY?
- Vyjadřují tedy časové relace (vztahy) k ději věty řídicí. Těmto relacím/vztahům odpovídá užití spojek a tvary sloves ve větě řídicí i vedlejší.

Tyto relace/vztahy mohou být:

Současnost (Gleichzeitigkeit) – děj věty vedlejší probíhá **současně/paralelně** s dějem věty řídicí.

Spojky: **als** (když), **wenn** (když, až), **während** (zatímco), **indem** (zatímco), **solange** (dokud), **sooft** (kdykoliv), **seit(dem)**¹ (od té doby, co)

Užití spojek **als** a **wenn**: Tyto dvě spojky jsou nejčastější.

Als – slouží pro vyjádření jednorázového děje v minulosti (děj se odehrál jednou v minulosti): *Er hat sich in Maria verliebt, als sie 18 war.* (Zamiloval se do Marie, **když** jí bylo 18.)

Wenn – užívá se pro opakované děje ve všech časech a pro jednorázové děje v přítomnosti a budoucnosti: *Ich höre gern Musik, wenn ich morgens im Park joge.* (Ráda poslouchám hudbu, **když** ráno běhám v parku.)²

Příklady vět s ostatními spojkami:

Während/Indem sie die Zeitung liest, trinkt sie einen Kaffee. (**Zatímco** čte noviny, pije kávu.)

Solange du studierst, kannst du hier wohnen. (**Dokud** studuješ, můžeš tu bydlet.)

Sooft ich ihn treffe, ist er gut gelaunt. (**Kdykoliv** ho potkám, má dobrou náladu. = opakovaný děj)

Seit(dem) Petra verheiratet ist, sehen wir uns nur selten. (**Od té doby, co** je Petra vdaná, vidíme se jen zřídka.)

Užití časů: Ve větě vedlejší i řídicí stojí zpravidla slovesa ve stejném čase. Výjimku tvoří často kombinace préterita u sloves, která ho preferují (sein, haben, werden, modální slovesa), a perfekta ostatních sloves: *Er hat sich in Maria verliebt, als sie 18 war.* (Zamiloval se do Marie, **když** jí bylo 18.)

---

¹ Spojka *seit(dem)* má dvě varianty: *seit* a *seitdem*.

² V češtině se jednorázovost a opakovanost děje rozliší slovesným videm: *přijít* x *přicházet*, *udělat* x *dělat* apod.

Předčasnost (Vorzeitigkeit) – děj vedlejší věty se odehrává **před** dějem věty řídicí.

Spojky: **als** (když), **wenn** (když, až)³, **nachdem** (poté co, když), **seit(dem)** (od té doby, co), **sobald** (jakmile=bezprostřední předčasnost).

Als es dunkel wurde, kamen wir nach Hause. (Když se setmělo, přišli jsme domů. Lze interpretovat i *Když se stmívalo, přišli/přicházeli jsme domů.*=současnost, v češtině vyjádřená videm)

Wenn du kommst, ruf mich an. (Až přijdeš, zavolej mi.)

Nachdem es dunkel geworden war, kamen wir nach Hause. (Když/poté co se setmělo, přišli jsme domů.=jednoznačně vyjádřená předčasnost, souslednost časová).

Seit(dem) er umgezogen ist, ist er zufriedener. (Od té doby, co se přestěhoval, je spokojenější.

Sobald es läutet, betritt der Lehrer das Klassenzimmer. (Jakmile zazvoní, vchází učitel do třídy.

Užití časů:

I u souvětí s předčasnou větou časovou stojí často ve větě vedlejší i řídicí slovesa ve stejném čase. Výjimku tvoří často kombinace préterita u sloves, která ho preferují (sein, haben, werden, modální slovesa), a perfekta ostatních sloves.

Als ich aufgestanden bin, habe ich mich angezogen. (Když jsem vstala, oblékla jsem se.)

Sobald ich die Arbeit beendet habe, war ich sehr müde. (Jakmile jsem dokončila tu práci, byla jsem velmi unavená.)

Pouze v časových souvětích s časovou větou se spojkou **nachdem** a všude tam, kde chceme explicitně vyjádřit posloupnost dějů, se používá tzv. **souslednost časová (Zeitenfolge)**, střídání časů:

Pro dva děje odehrávající se v minulosti **plusquamperfektum ve větě vedlejší** (děj, který předchází) a **préteritum ve větě řídicí** (děj, který následuje).

Nachdem ich aufgestanden war, zog ich mich an.⁴ (Poté co jsem vstala, oblékla jsem se.)

³ I pro vyjádření předčasnosti jsou v němčině nejčastější spojky *als* a *wenn*.

⁴ Plusquamperfektum je v běžné němčině poměrně vzácné a je na ústupu, místo préterita se užívá častěji perfekta. Proto se s touto sousledností setkáte spíše ve psaném jazyce a ve starších textech. Navíc se časové posloupnosti vyjadřují častěji jinak než prostřednictvím souvětí, např. *Zuerst...*, *dann...*

Pro dva děje odehrávající se v budoucnosti stojí **ve vedlejší větě, označující završený děj, sloveso v perfektu** a v **řídící větě sloveso v přítomném čase** (vzácněji v budoucím čase). Tato souslednost časů je běžná.

Nachdem/Wenn wir gefrühstückt haben, fahren wir los. (Poté co/Až posnídáme, vyrazíme.)

Následnost (Nachzeitigkeit) – děj vedlejší věty probíhá **po** ději věty řídící.

Spojky: **bevor** (dříve než), **ehe** (dříve než), **bis** (dokud ne).

Bevor ich schlafen gehe, sehe ich fern. (Dříve než jdu spát, koukám se na televizi.)

Warten Sie bitte, bis der Arzt kommt. (Počkejte prosím, dokud nepřijde lékař.)

Užití časů:

V současné němčině stojí v souvětích s následnou větou časovou **slovesa ve stejných časech** (až na kombinace préterita *sein*, *haben* a *werden* a perfekta ostatních sloves).